

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ 5ης ΕΝΟΤΗΤΑΣ

Κεφάλαιο 1: Από τον Ελληνοτουρκικό Πόλεμο του 1897 στον Μακεδονικό Αγώνα

Μετά την ήττα στον πόλεμο με την Τουρκία, το 1897, το ελληνικό κράτος απασχόλησαν τα ζητήματα της Κρήτης και της Μακεδονίας.

Στην Κρήτη ξεσπά εξέγερση (1905) με επικεφαλής τον **Ελευθέριο Βενιζέλο** και με κύριο αίτημα την ένωση του νησιού με την Ελλάδα. Τελικά η ένωση της Κρήτης με το ελληνικό κράτος δεν πραγματοποιήθηκε.

Στην Μακεδονία (1904-1908) διεξάγεται ένοπλος αγώνας μεταξύ ντόπιων Ελλήνων και αντάρτικων ομάδων των Βουλγάρων (κομιτατζήδων), γνωστός ως **Μακεδονικός Αγώνας**, με τη συμμετοχή Ελλήνων αξιωματικών και οπλαρχηγών (**Π. Μελάς, Τ. Άγρας**) και την υποστήριξη Ελλήνων διπλωματών (**Ι. Δραγούμης**) και ιεραρχών (**Γ. Καραβαγγέλης**).

Το **1904** ο θάνατος του Παύλου Μελά σε σύγκρουση με τον τουρκικό στρατό, έκανε την ελληνική Κυβέρνηση να διεκδικήσει δυναμικότερα τη Μακεδονία. Για τα επόμενα τέσσερα χρόνια η ελληνική αντεπίθεση στη Μακεδονία *ανέκοψε* τη βουλγαρική διείσδυση.

Το **1908** εκδηλώθηκε το **κίνημα των Νεότουρκων** εναντίον του Σουλτάνου. Το κίνημα αυτό καθώς διακήρυττε παραχώρηση δικαιωμάτων στους υπόδουλους λαούς της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, οδήγησε στον τερματισμό του πολέμου ανάμεσα σε Έλληνες και Βουλγάρων.

Κεφάλαιο 2: Το κίνημα στο Γουδί και η κυβέρνηση Βενιζέλου

Τον **Αύγουστο του 1909** συγκεντρώθηκαν στην περιοχή Γουδί της Αθήνας αξιωματικοί του στρατού, πολλοί οπλίτες καθώς και αρκετοί πολίτες, απογοητευμένοι από τη χρόνια οικονομική κρίση, τον ατυχή για την Ελλάδα πόλεμο του 1897 και την πολιτική αστάθεια και κήρυξαν επανάσταση ζητώντας :

- την κατάργηση της βασιλείας ή την αντικατάσταση του βασιλιά
- βελτίωση του Συντάγματος
- διάφορες αλλαγές στο στράτευμα

Το κίνημα στο Γουδί είχε ως αποτέλεσμα τη παραίτηση της κυβέρνησης και την ανάδειξη στην πολιτική ζωή της χώρας του Κρητικού πολιτικού Ε. Βενιζέλου, ο οποίος έφτασε στην Αθήνα αποφασισμένος να εκσυγχρονίσει τη χώρα αλλά και να εργαστεί για την ένωση των αλύτρωτων περιοχών με την Ελλάδα, φροντίζοντας για την καλή οργάνωση και τον εξοπλισμό του στρατεύματος.

Ο Βενιζέλος ιδρύει το κόμμα οι «Φιλελεύθεροι», κερδίζει τις εκλογές (Νοέμβριος 1910) και προχωρά σε μεταρρυθμίσεις:

- Αναθεώρηση του Συντάγματος (π.χ. υποχρεωτική και δωρεάν φοίτηση στο Δημοτικό Σχολείο)
- Αναδιοργάνωση στρατού και στόλου
- Ρύθμιση εργατικών ζητημάτων (ίδρυση *συνεταιρισμών*, η καθιέρωση αργιών, ωράριο εργασίας)
- Ρύθμιση αγροτικού ζητήματος (εκμετάλλευση των κολίγων * από τους γαιοκτήμονες)

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ 5ης ΕΝΟΤΗΤΑΣ

*Κολίγοι= Οι καλλιεργητές ξένων κτημάτων. Οι κολίγοι εργάζονταν σκληρά και ζούσαν φτωχικά, καθώς το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής το έπαιρνε ο ιδιοκτήτης.

Κεφάλαιο 3:Οι Βαλκανικοί Πόλεμοι (1912-1913)

Οι προσδοκίες, που καλλιέργησε στους υπόδουλους χριστιανικούς λαούς το κίνημα των Νεότουρκων το 1908, γρήγορα διαψεύστηκαν. Παρά τις επίσημες διακηρύξεις για ισότητα όλων των υπηκόων, οι χριστιανικοί πληθυσμοί της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας εξακολουθούσαν να υπομένουν διακρίσεις.

Η Σερβία, η Βουλγαρία, το Μαυροβούνιο και η Ελλάδα συμμαχισαν εναντίον των Τούρκων και τους κήρυξαν τον πόλεμο, διεκδικώντας τα εδάφη που κατείχε η Οθωμανική Αυτοκρατορία στη Βαλκανική Χερσόνησο. Έτσι ξεκίνησε ο **α΄ Βαλκανικός Πόλεμος**(Οκτώβριος 1912-Μάιος 1913).

Κατά τη διάρκειά του ο ελληνικός στρατός κινήθηκε προς δύο κατευθύνσεις: προς την Ήπειρο και τη Μακεδονία. Απελευθερώνονται Ελασσόνα και Δεσκάτη ενώ μετά τη μάχη στο Σαραντάπορο και η Κοζάνη. Την 26^η Οκτωβρίου 1912 παραδόθηκε στους Έλληνες και η Θεσσαλονίκη.

Αλλά και στην περιοχή της Ηπείρου οι Έλληνες στρατιώτες απελευθέρωσαν σημαντικές πόλεις, όπως τα Ιωάννινα και προχώρησαν προς τη Βόρεια Ήπειρο.

Ταυτόχρονα ο στόλος, με αρχηγό το ναύαρχο Κουντουριώτη, κατάφερε να εμποδίσει τη μεταφορά τουρκικών στρατευμάτων από τη Μικρά Ασία και απελευθέρωσε πολλά νησιά του Ανατολικού Αιγαίου.

Τον Μάιο του 1913 ο Α' Βαλκανικός Πόλεμος τερματίστηκε με συνθήκη που υπογράφηκε στο **Λονδίνο**, ύστερα από μεσολάβηση των Μεγάλων Δυνάμεων. Η Τουρκία είχε νικηθεί και αποχώρησε οριστικά από τα Βαλκάνια. Παραιτήθηκε επίσης από τα δικαιώματά της στην Κρήτη.

Ο Β΄ Βαλκανικός Πόλεμος (Ιούνιος 1913-Αύγουστος 1913)

Η Βουλγαρία δεν έμεινε ικανοποιημένη από τα εδάφη που κέρδισε, γι' αυτό ήρθε σε σύγκρουση με τους πρώην συμμαχούς της, την Ελλάδα και τη Σερβία.

Ο ελληνικός κατέλαβε την υπόλοιπη Κεντρική καθώς και την Ανατολική Μακεδονία. Ο Β' Βαλκανικός Πόλεμος έληξε με ήττα της Βουλγαρίας.

Με τη **Συνθήκη του Βουκουρεστίου** ολόκληρη η Ανατολική Μακεδονία δόθηκε στην Ελλάδα ενώ οι Βούλγαροι κράτησαν τη Δυτική Θράκη. Η Βόρεια Ήπειρος, με την επιμονή των Μεγάλων Δυνάμεων, παραχωρήθηκε στην Αλβανία, που τότε δημιουργήθηκε ως κράτος.

Τα αποτελέσματα των Βαλκανικών Πολέμων :

- Το ελληνικό κράτος διπλασίασε σχεδόν την έκτασή του (Ήπειρος, Μακεδονία, Κρήτη, νησιά Αν. Αιγαίου).
- Ο πληθυσμός της χώρας αυξήθηκε θεαματικά.

Κεφάλαιο 4: Η Ελλάδα στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο(1914-1918)

Η Ελλάδα το 1913 διπλασίασε σχεδόν τα εδάφη της αλλά και τον πληθυσμό της. Δημιουργήθηκαν όμως νέα προβλήματα, καθώς τα εκτεταμένα σύνορα της χώρας ήταν δύσκολο να φυλαχθούν αποτελεσματικά, το οδικό δίκτυο ήταν περιορισμένο και δυσκόλευε τη μετακίνηση των στρατιωτών στη Μακεδονία ενώ και οι αποθήκες πολεμικού υλικού δεν επαρκούσαν. Αλλά και τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου δεν είχαν ακόμη κατοχυρωθεί στην Ελλάδα ούτε είχαν οριστεί τα σύνορα της Αλβανίας, για την οποία ενδιαφερόταν κυρίως η Ιταλία. Κύριος αντίπαλος της χώρας μας λογιζόταν η ηττημένη Βουλγαρία, γι' αυτό στα ελληνοβουλγαρικά σύνορα ο στρατός άρχισε να κατασκευάζει οχυρά.

Το **1914** ξέσπασε στην Ευρώπη ο **Α' Παγκόσμιος Πόλεμος, γνωστός και ως Μεγάλος Πόλεμος.**

Αιτίες: Ο έλεγχος του διεθνούς εμπορίου και η κυριαρχία στα Βαλκάνια.

Αντίπαλοι:

α) Κεντρικές Δυνάμεις: Η Γερμανία, η Αυστροουγγαρία, αρχικά η Ιταλία, η Τουρκία και η Βουλγαρία.

β) Αντάντ (Εγκάρδια Συνεννόηση): Η Αγγλία, η Γαλλία, η Ρωσία, κατόπιν η Ιταλία, από το 1917 οι ΗΠΑ, από τα Βαλκάνια η Σερβία, το Μαυροβούνιο, η Ρουμανία και αργότερα η Ελλάδα.

Η στάση της Ελλάδας: Στην Ελλάδα διαμορφώθηκαν δύο απόψεις. Ο πρωθυπουργός της χώρας Ελευθέριος Βενιζέλος, πιστεύοντας στην τελική νίκη των Συμμάχων, υποστήριζε τη συμμετοχή της Ελλάδας στον πόλεμο στο πλευρό της Αντάντ. Αντίθετα, ο βασιλιάς Κωνσταντίνος θεωρούσε ότι η Ελλάδα έπρεπε να κρατήσει *ουδετερότητα*, η οποία όμως ευνοούσε περισσότερο τις Κεντρικές Δυνάμεις. Η κυβέρνηση των Φιλελευθέρων παραιτήθηκε και η χώρα διχάστηκε. Ήταν η εποχή που ονομάστηκε «**Εθνικός Διχασμός**» (1915-1917).

- Φθινόπωρο 1915: Οι συμμαχικές δυνάμεις αποβιβάστηκαν στη Θεσσαλονίκη.
- Μάιος 1916: Οι Γερμανοί και οι Βούλγαροι εισέβαλαν στην Ανατολική Μακεδονία.
- Τότε πολιτικοί του κόμματος των Φιλελευθέρων και απογοητευμένοι αξιωματικοί και στρατιώτες επαναστάτησαν
- Στη Θεσσαλονίκη ανέλαβε την εξουσία η βενιζελική «*Επιτροπή Εθνικής Άμυνας*».
- Οι Άγγλοι και οι Γάλλοι πιέζουν την κυβέρνηση των Αθηνών να εγκαταλείψει την ουδετερότητα. Τελικά ο βασιλιάς εκθρονίστηκε και εγκατέλειψε τη χώρα. Η Ελλάδα πέρασε το **1917** επίσημα στο στρατόπεδο των Συμμάχων.
- Ακολούθησαν σκληρές μάχες εναντίον των Γερμανών και των Βουλγάρων, στις οποίες συμμετείχαν και Έλληνες στρατιώτες.

Ο τερματισμός του Α' Παγκοσμίου Πολέμου

Οι Κεντρικές Δυνάμεις ηττήθηκαν και *συνθηκολόγησαν* το **1918**. Η Γερμανία υποχρεώθηκε να πληρώσει αποζημιώσεις, ενώ έχασε και πολλά εδάφη.

Με τη Συνθήκη των Σεβρών (10 Αυγούστου 1920), που υπογράφηκε ανάμεσα στην Οθωμανική Αυτοκρατορία και τις συμμαχικές δυνάμεις, η Ελλάδα κατοχύρωσε τα νησιά του Αιγαίου, με εξαίρεση τα Δωδεκάνησα, κέρδισε τη Δυτική και την Ανατολική Θράκη (εκτός από την Κωνσταντινούπολη) και ανέλαβε για πέντε χρόνια τη διοίκηση στην περιοχή της *Σμύρνης*.

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ 5ης ΕΝΟΤΗΤΑΣ

Κεφάλαιο 5: Η Μικρασιατική Εκστρατεία και η Καταστροφή

Τον Μάιο του 1919 ελληνικά στρατεύματα αποβιβάζονται στο λιμάνι της Σμύρνης, αναλαμβάνοντας τη διοίκησή της για πέντε χρόνια. Αμέσως μετά, οι κάτοικοι της θα αποφάσιζαν αν θα ενωνόταν με την Ελλάδα.

Τον Αύγουστο του 1920 υπογράφηκε η **Συνθήκη των Σεβρών** σύμφωνα με την οποία δημιουργήθηκε μία περιορισμένη εδαφικά *Τουρκία καθώς:*

- η Βρετανία διεκδικεί τα στενά του Βοσπόρου και την Κωνσταντινούπολη.
- η Ιταλία διεκδικεί την Αττάλεια (στη νότια ακτή της Τουρκίας).
- η Γαλλία την Κιλικία (η νοτιοανατολικότερη παράλια περιοχή της Μικράς Ασίας)
- η Ελλάδα την περιοχή της Σμύρνης.

Οι όροι της Συνθήκης των Σεβρών προκάλεσαν την αντίδραση των Τούρκων. Στο εσωτερικό της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας ξέσπασε εμφύλιος πόλεμος ανάμεσα στους οπαδούς του Σουλτάνου κι εκείνους του αξιωματικού **Μουσταφά Κεμάλ**.

Ο ελληνικός στρατός, αφού αποβιβάστηκε στη Σμύρνη, ήρθε σε σύγκρουση με Τούρκους στρατιώτες και αντάρτες. Επέκτεινε τη γραμμή κατοχής προχωρώντας περισσότερο από 300χ.μ. από τη Σμύρνη, προκειμένου να προστατεύσει τους ελληνικούς πληθυσμούς από τις τουρκικές επιθέσεις, αντιμετωπίζοντας όμως πολλά προβλήματα (δυσκολία ανεφοδιασμού, έλλειψη χαρτών ακριβείας, υπεροχή Τούρκων σε ιππικό και πυροβολικό).

Το Νοέμβριο του 1920 ο Βενιζέλος έχασε τις εκλογές. Την εξουσία ανέλαβαν οι πολιτικοί του αντίπαλοι, οι οποίοι επανέφεραν στον θρόνο το βασιλιά Κωνσταντίνο, προκαλώντας τη δυσaréσκεια των Άγγλων και των Γάλλων. Επίσης συνέχισαν τον πόλεμο, αντικαθιστώντας την ηγεσία του στρατεύματος.

Η στάση των Μεγάλων Δυνάμεων σταδιακά άρχισε να αλλάζει.

- Οι Ιταλοί και οι Γάλλοι προμηθεύουν με όπλα και πυρομαχικά τον Κεμάλ, που οργανώνει αντίσταση εναντίον του ελληνικού στρατού.
- Οι περισσότεροι Σύμμαχοι άρχισαν να εγκαταλείπουν τα εδάφη που κατείχαν. Η Σοβιετική άρχισαν να υποστηρίζουν τον Κεμάλ.

Το 1921 παρά τις αντίξοες συνθήκες, τα ελληνικά στρατεύματα προχώρησαν νικηφόρα στο εσωτερικό της Μικράς Ασίας. Οι Τούρκοι του Κεμάλ υποχώρησαν κι άλλο και οχυρώθηκαν στην περιοχή της Άγκυρας. Ο ελληνικός στρατός προχώρησε κι άλλο. Ο εφοδιασμός έγινε δύσκολος και ο στρατός ήταν ταλαιπωρημένος από τους συνεχείς πολέμους. Έτσι, τον Αύγουστο του 1921 οπισθοχώρησε και οχυρώθηκε σε μία αμυντική γραμμή (Εσκή Σεχίρ - Κιουτάχεια - Αφιόν Καραχισάρ).

Ένα χρόνο μετά, **τον Αύγουστο του 1922**, οι Τούρκοι του Κεμάλ επιτέθηκαν στις εξασθενημένες ελληνικές στρατιωτικές δυνάμεις. Ο ελληνικός στρατός αναγκάστηκε να υποχωρήσει. Τον ακολούθησαν χιλιάδες Έλληνες, φοβούμενοι τα τουρκικά αντίποινα.

Στα **τέλη Αυγούστου** οι Τούρκοι μπήκαν στη Σμύρνη, πυρπόλησαν την ελληνική και την αρμενική συνοικία της πόλης, ενώ ο Μητροπολίτης Χρυσόστομος θανατώθηκε. Πλήθος πρόσφυγες αγωνίζονταν να μπουν στα πλοία για να σωθούν. Σφαγές χριστιανών και λεηλασίες ολοκλήρωσαν την καταστροφή. Ήταν το δραματικό τέλος της μακραίωνης ελληνικής παρουσίας στην περιοχή.

Κεφάλαιο 6: Ο Μεσοπόλεμος

Με την έννοια **Μεσοπόλεμος** αναφερόμαστε στη χρονική περίοδο μεταξύ Πρώτου και Δευτέρου Παγκοσμίων Πολέμων.

Η Μικρασιατική Καταστροφή επισφραγίστηκε με τη Συνθήκη της Λωζάννης, το 1923. Σύμφωνα με αυτήν:

- Η Ελλάδα αποσύρθηκε από την Ανατολική Θράκη, τα νησιά Ίμβρο και Τένεδο και την περιοχή της Σμύρνης
- τα Δωδεκάνησα παρέμειναν στην Ιταλία.
- Αποφασίστηκε η *ανταλλαγή των πληθυσμών* ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία με βάση το θρήσκευμα. Δε μετακινήθηκαν μόνο οι Χριστιανοί Έλληνες που ζούσαν στην Κωνσταντινούπολη, την Ίμβρο και την Τένεδο και οι Μουσουλμάνοι της Δυτικής Θράκης.

Την άνοιξη του 1924 ανακηρύχθηκε από τη Βουλή και στη συνέχεια επικυρώθηκε με δημοψήφισμα η αβασιλευτή Δημοκρατία. Ο Αλέξανδρος Παπαναστασίου υπήρξε ο πρώτος πρωθυπουργός της αβασιλευτής Δημοκρατίας.

Την περίοδο του Μεσοπολέμου η κατάσταση που επικράτησε στην Ελλάδα ήταν οι εξής:

- Πολιτισμός διχασμός
- Ανακήρυξη αβασιλευτής Δημοκρατίας (1924, με πρώτο πρωθυπουργό τον Αλέξανδρο Παπαναστασίου)
- Πολιτική αστάθεια (εναλλαγή κομμάτων στην εξουσία, πραξικοπήματα αξιωματικών του στρατού)
- Παλινόρθωση βασιλείας (1935)
- Προσφυγικό ζήτημα (εγκατάσταση και απασχόληση χιλιάδων Ελλήνων προσφύγων)
- Σημαντική συμβολή των προσφύγων στην οικονομική και πνευματική ανάπτυξη της χώρας
- Οικονομική κρίση
- Επιβολή δικτατορίας από τον Ι. Μεταξά (4 Αυγούστου 1936)

Στο διεθνή χώρο:

- Διεθνής οικονομική κρίση (1929)
- Άνοδος του φασιστικού κόμματος του Μπενίτο Μουσολίνι στην Ιταλία (1922)
- Άνοδος του ναζιστικού κόμματος του Αδόλφου Χίτλερ στη Γερμανία (1933)

Κεφάλαιο 7: Το Αλβανικό Έπος

Μετά την ήττα της στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο η Γερμανία έχασε αρκετά εδάφη, ενώ εξαναγκάστηκε να πληρώσει μεγάλες αποζημιώσεις και να μειώσει δραστικά τον στρατό της. Αλλά και η ηττημένη Βουλγαρία υποχρεώθηκε να παραχωρήσει τη Δυτική Θράκη στην Ελλάδα.

Το 1936 η φασιστική Ιταλία συμμάχησε με τη ναζιστική Γερμανία (άξονας Ρώμης-Βερολίνου), στην προσπάθειά της να κυριαρχήσει στη Μεσόγειο και στα Βαλκάνια.

Ο Χίτλερ ανάγκασε την Αυστρία να ενωθεί με τη Γερμανία (1938) ενώ τον επόμενο χρόνο εισέβαλε στην Τσεχοσλοβακία. Παράλληλα ο ιταλικός στρατός κατέλαβε το 1939 την Αλβανία, κρούοντας το καμπανάκι του κινδύνου για την Ελλάδα.

Το 1939 ξέσπασε ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος, όταν ο γερμανικός στρατός εισέβαλε στην Πολωνία.

Οι αντίπαλες δυνάμεις ήταν:

- Οι δυνάμεις του Άξονα (Γερμανία, Ιταλία, Ιαπωνία)
- Οι Συμμαχικές δυνάμεις (Αγγλία, Γαλλία, Σοβιετική Ένωση, Η.Π.Α.)

Η Ελλάδα στον πόλεμο:

15/08/1940: τορπιλισμός του καταδρομικού «Ελλη» από ιταλικό υποβρύχιο, στο λιμάνι της Τήνου.

28/10/1940: Η Ιταλία με τελεσίγραφο ζητά την παράδοση της Ελλάδας και καθώς εκείνη αρνείται της κηρύττει τον πόλεμο.

Λίγο αργότερα ιταλικά στρατεύματα εισέβαλαν από τα ελληνοαλβανικά σύνορα, όμως ο ελληνικός στρατός αμύνθηκε με επιτυχία. Στη συνέχεια αντεπιτέθηκε και διώχνοντας τους Ιταλούς μπήκε στη Β. Ήπειρο (Νοέμβριος 1940).

Κεφάλαιο 8: Η γερμανική επίθεση και ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος

Μετά την αποτυχία των Ιταλών να καταλάβουν την Ελλάδα, έσπευσαν να τους βοηθήσουν οι σύμμαχοι τους Γερμανοί. Στις αρχές Μαρτίου του 1941 η Βουλγαρία συμμάχησε με τη Γερμανία και τα γερμανικά στρατεύματα πέρασαν ελεύθερα από το έδαφος της.

Η Ελλάδα επέτρεψε στα συμμαχικά στρατεύματα να αποβιβαστούν στη χώρα.

Στις 6 Απριλίου του 1941 οι Γερμανοί εισέβαλαν στην Ελλάδα. Στις 9 Απριλίου 1941 γερμανικές δυνάμεις κατέλαβαν τη Θεσσαλονίκη και κατευθύνθηκαν προς τη Νότια Ελλάδα. Η ελληνική

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ 5ης ΕΝΟΤΗΤΑΣ

Κυβέρνηση αποσύρθηκε στην Κρήτη και οι στρατηγοί του αλβανικού μετώπου υποχρεώθηκαν να συνθηκολογήσουν. Στις 27 Απριλίου του 1941 και η Αθήνα έπεσε στα χέρια των κατακτητών. Ως το τέλος Απριλίου ολόκληρη η ηπειρωτική χώρα είχε καταληφθεί.

Η Κρήτη αντιστάθηκε ηρωικά (μάχη της Κρήτης 20/5/1941-01/06/1949). Οι Γερμανοί επικράτησαν αλλά με βαρύτατες απώλειες. Έτσι, οι δυνάμεις του Άξονα κυρίευσαν το ελληνικό κράτος και άρχισε η περίοδος της Κατοχής που κράτησε μέχρι το 1944.

Το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου:

Ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος τερματίστηκε το 1945, με νίκη των συμμαχικών δυνάμεων. Οι καταστροφές ήταν για όλους ανυπολόγιστες. Προκλήθηκαν μεγάλες υλικές ζημιές ενώ εκατομμύρια άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους. Από τις τραγικότερες στιγμές του πολέμου υπήρξαν το *Ολοκαύτωμα* των Εβραίων στα ναζιστικά στρατόπεδα συγκέντρωσης και η ρίψη ατομικής βόμβας στις ιαπωνικές πόλεις Ναγκασάκι και Χιροσίμα από τους Αμερικάνους για να εξαναγκάσουν την Ιαπωνία να παραδοθεί.

Κεφάλαιο 9: Μία δεκαετία αγώνων και θυσιών για την ελευθερία (1941 -1949)

Την περίοδο 1941-1944 η Ελλάδα υπέφερε από τριπλή Κατοχή:

- Γερμανοί: Αθήνα, Κεντρική Μακεδονία, Κρήτη και το σιδηροδρομικό δίκτυο
- Βούλγαροι: τμήματα της Μακεδονίας και της Θράκης
- Ιταλοί: η υπόλοιπη χώρα

Ταυτόχρονα με την Κατοχή ξεκίνησε και η αντίσταση των κατακτημένων Ελλήνων:

- Στις 30 Μαΐου του 1941 δύο φοιτητές, ο Μανώλης Γλέζος και ο Απόστολος Σάντας, κατέβασαν τη γερμανική σημαία από την Ακρόπολη, τραυματίζοντας με την πράξη τους αυτή το γόητρο των κατακτητών.
- Δημιουργήθηκαν τρεις αντιστασιακές οργανώσεις, το *Ε.Α.Μ./Ε.Λ.Α.Σ.* σε όλη σχεδόν τη χώρα, ο *Ε.Δ.Ε.Σ.* που έδρασε κυρίως στην Ήπειρο και η *Ε.Κ.Κ.Α.*
- Ανατίναξη της γέφυρας του Γοργοποτάμου (25 Νοεμβρίου 1942). Με την καταστροφή της καθυστέρησε ο ανεφοδιασμός των στρατευμάτων του Άξονα, που πολεμούσαν στην Αφρική.

Οι πράξεις αντίστασης προκάλεσαν όμως τα αντίποινα των κατακτητών. Η τρομοκρατία, το κάψιμο ολόκληρων χωριών όπως τα Καλάβρυτα και το Δίστομο, καθώς και οι μαζικές εκτελέσεις υπήρξαν το βαρύ τίμημα της ελευθερίας.

Τον Οκτώβριο του 1944 η Ελλάδα απελευθερώνεται.

Ωστόσο, νέα δεινά περίμεναν τον ελληνικό λαό. Οι ελληνικές πολιτικές δυνάμεις παρέμεναν διχασμένες: από τη μια ο βασιλιάς και η αναγνωρισμένη από τους Συμμάχους ελληνική Κυβέρνηση και από την άλλη το *Ε.Α.Μ.*, που από τον Μάρτιο του 1944 είχε σχηματίσει δική του κυβέρνηση στην ορεινή Ελλάδα. Λάθη και παραλείψεις των δύο πλευρών καθώς και παρεμβάσεις των ξένων

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ 5ης ΕΝΟΤΗΤΑΣ

Δυνάμειον οδήγησαν τελικά σε Εμφύλιο Πόλεμο. Ο Εμφύλιος ξέσπασε το 1946 και κράτησε για τρία ολόκληρα χρόνια. Ο αδελφοκτόνος πόλεμος τερματίστηκε στα τέλη του καλοκαιριού του 1949, με την ήττα του *Δημοκρατικού Στρατού*, πολλές χιλιάδες θύματα και ανυπολόγιστες καταστροφές.

Κεφάλαιο 10: Η μεταπολεμική ανασυγκρότηση της Ελλάδας (1950 - 1974)

Τέλη δεκαετίας του 1940:

Η Ελλάδα αντιμετωπίζει σοβαρά πολιτικά και κοινωνικά προβλήματα. Η χώρα είχε ερειπωθεί, χιλιάδες άνθρωποι είχαν χάσει τη ζωή τους ενώ τα πάθη, που είχε δημιουργήσει ο Εμφύλιος, δεν είχαν ακόμα ξεπεραστεί. Ταυτόχρονα, οι κακές σχέσεις της χώρας με τους βόρειους γείτονές της, την Αλβανία, τη Γιουγκοσλαβία και τη Βουλγαρία, μεγάλωναν την αβεβαιότητα για τη Μακεδονία και τη Θράκη.

Δεκαετία 1950:

- ❖ Η Ελλάδα εντάσσεται στο Βορειοατλαντικό Σύμφωνο (NATO), για να προστατεύσει την εδαφική της ακεραιότητα και να προσεγγίσει τη Δύση.
- ❖ Από τις αρχές της δεκαετίας του 1950, οι σχέσεις της χώρας με τη Γιουγκοσλαβία και τη Βουλγαρία βελτιώθηκαν ενώ αντίθετα επιδεινώθηκαν οι σχέσεις με την Τουρκία, κυρίως εξαιτίας του ζητήματος της Κύπρου. Αποτέλεσμα των τριβών ήταν οι διώξεις των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης τον Σεπτέμβριο του 1955, γνωστότερες ως *Σεπτεμβριανά*.
- ❖ Το 1956 εκλέχθηκε πρωθυπουργός ο Κωνσταντίνος Καραμανλής. Ασχολήθηκε με το Κυπριακό Ζήτημα και τις σχέσεις της χώρας με την Ευρώπη και τις ΗΠΑ.

Δεκαετία 1960:

- ❖ Το 1963 πήρε την εξουσία ο Γεώργιος Παπανδρέου. Πήρε πρωτοβουλία για εκπαιδευτική μεταρρύθμιση. Το 1965 διαφωνεί με τον βασιλιά Κωνσταντίνο και παραιτείται.
- ❖ Μεγάλο τμήμα του αγροτικού πληθυσμού πηγαίνει στις πόλεις, αναζητώντας δουλειά. Εκεί οικοδομήθηκε πλήθος πολυκατοικιών. Δόθηκε επίσης έμφαση στην ανάπτυξη της βιομηχανίας αλλά και των τουριστικών επιχειρήσεων, ενός νέου κλάδου απασχόλησης.
- ❖ Πολλοί Έλληνες μετανάστευσαν στην Αυστραλία αλλά και σε χώρες της Ευρώπης, της Αμερικής και της Αφρικής, επιζητώντας μια καλύτερη ζωή.
- ❖ Στις 21 Απριλίου του 1967 μια ομάδα στρατιωτικών, με επικεφαλής τον συνταγματάρχη Γεώργιο Παπαδόπουλο, επέβαλε δικτατορία. Το αυταρχικό και ανελεύθερο καθεστώς καταδικάστηκε από πολιτικούς και από ανθρώπους των γραμμάτων και της τέχνης αλλά και απλούς πολίτες. Ορισμένοι κατέφυγαν σε χώρες του εξωτερικού ενώ άλλοι παρέμειναν, οργανώνοντας αντίσταση για να ανατρέψουν τους δικτάτορες.

Αρχές δεκαετίας 1970:

- ❖ Εξεγέρθηκαν μαζικά την άνοιξη του 1973 οι φοιτητές, με κορύφωση τα γεγονότα στο Πολυτεχνείο της Αθήνας το Νοέμβριο του ίδιου χρόνου.
- ❖ Η δικτατορία κατέρρευσε το 1974, όταν οι Τούρκοι εισέβαλαν στην Κύπρο.
- ❖ Η δημοκρατία αποκαταστάθηκε και σχηματίστηκε Κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας με πρωθυπουργό τον Κ. Καραμανλή.

Κεφάλαιο 11: Το Κυπριακό ζήτημα

Η Κύπρος, αφού γνώρισε πολλούς κατακτητές, κυριεύθηκε τελικά από τους Οθωμανούς Τούρκους το 1571.

Το 1878 η Τουρκία παραχώρησε την Κύπρο στη Βρετανία.

Μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου τόσο οι Κύπριοι όσο και οι ελληνικές Κυβερνήσεις άρχισαν να ζητούν επιτακτικά την ένωση με την Ελλάδα, οργανώνοντας διαμαρτυρίες και συλλαλητήρια και προσφεύγοντας ακόμη και στον *Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών* (Ο.Η.Ε.). Ηγέτης του κυπριακού αγώνα ήταν ο αρχιεπίσκοπος του νησιού, Μακάριος.

Για ν' απαλλαγούν από τη βρετανική κυριαρχία, οι Κύπριοι ξεκίνησαν ένοπλο απελευθερωτικό αγώνα. Το 1955 ανέλαβε στρατιωτική και πολιτική δράση η Εθνική Οργάνωση Κυπρίων Αγωνιστών (Ε.Ο.Κ.Α.), με αρχηγό τον απόστρατο αξιωματικό του ελληνικού στρατού Γεώργιο Γρίβα (Διγενή), έχοντας τη συναίνεση του Μακαρίου.

Αντιδρώντας, το ίδιο έτος οι Τούρκοι λεηλάτησαν και κατέστρεψαν στην Κωνσταντινούπολη χιλιάδες ελληνικά καταστήματα και δεκάδες εκκλησίες (Σεπτεμβριανά).

Το 1960 η Κύπρος κηρύχθηκε ανεξάρτητη ενώ η Ελλάδα και η Τουρκία είχαν το δικαίωμα να διατηρούν εκεί μικρές μονάδες στρατού.

Πρώτος Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας εκλέχθηκε ο αρχιεπίσκοπος Μακάριος.

Το 1963 ξέσπασαν ταραχές ανάμεσα σε Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους και ο Ο.Η.Ε. απέστειλε στρατιώτες που παραμένουν στο νησί χωρίς όμως να κατορθώσουν να βάλουν τέλος στις συγκρούσεις.

Το 1967 το καθεστώς της Χούντας ανακάλεσε τον ελληνικό στρατό από την Κύπρο. Οι σχέσεις του Μακαρίου με τους δικτάτορες μοιραία επιδεινώθηκαν.

Το 1974 η ελληνική χούντα ανέτρεψε με *πραξικόπημα* τον Μακάριο. Αμέσως μετά τουρκικά στρατεύματα, με το πρόσχημα της προστασίας της τουρκικής μειονότητας, εισέβαλαν στο νησί και κατέλαβαν το βόρειο τμήμα του (σχέδιο Αττίλας). Η Εθνική Φρουρά της Κύπρου αντιστάθηκε στη δίνοντας σκληρές μάχες. Πληθώρα νεκρών, τραυματιών και αγνοουμένων ήταν ο τραγικός απολογισμός της σύγκρουσης. Οι Τούρκοι, τελικά, κατέλαβαν το 37% της Κύπρου εκδιώκοντας τους

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ 5ης ΕΝΟΤΗΤΑΣ

Ελληνοκύπριους, που κατέφυγαν στο ελεύθερο τμήμα του νησιού για να σωθούν. Ταυτόχρονα, μετέφεραν *εποίκους* από την Τουρκία για μόνιμη εγκατάσταση. Στα εδάφη που κυρίευσαν, σχημάτισαν ένα τουρκοκυπριακό ψευδοκράτος, το οποίο όμως δεν αναγνωρίστηκε από τη διεθνή Κοινότητα. Η κατοχή μεγάλου τμήματος της Κύπρου από τον τουρκικό στρατό συνεχίζεται, παρά την καταδίκη της από τον *Ο.Η.Ε.* και άλλους διεθνείς οργανισμούς.

Η Δημοκρατία της Κύπρου εντάχθηκε επίσημα στην Ευρωπαϊκή Ένωση την 1^η Μαΐου 2004. Η κατοχή μεγάλου τμήματος της Κύπρου από τον τουρκικό στρατό συνεχίζεται, παρά την καταδίκη της από τον *Ο.Η.Ε.* και άλλους διεθνείς οργανισμούς.

Κεφάλαιο 12: Η Ελλάδα και η ευρωπαϊκή της πορεία

Η χρονική περίοδος από την αποκατάσταση της δημοκρατίας στην Ελλάδα, τον Ιούλιο του 1974, μέχρι σήμερα ονομάζεται **Μεταπολίτευση**.

Κατά τη διάρκεια της:

- Ενισχύθηκαν οι δημοκρατικοί θεσμοί .
- Καλλιεργήθηκαν οι διεθνείς σχέσεις.
- Η ποιότητα ζωής των Ελλήνων βελτιώθηκε.
- Το κράτος εκσυγχρονίστηκε.
- Σημειώθηκε μεγάλη άνθηση στην πνευματική ζωή της Ελλάδας (σημαντικές διακρίσεις η απονομή του *βραβείου Νόμπελ Λογοτεχνίας* στους ποιητές Γιώργο Σεφέρη το 1963 και Οδυσσέα Ελύτη το 1979).

Στην εξωτερική πολιτική η Ελλάδα:

- Υποστήριξε την ιδέα της ένωσης της Ευρώπης.
- Εντάχθηκε στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (Ε.Ο.Κ.)το 1981.
- Το 1992 υπέγραψε τη Συνθήκη του *Μάαστριχτ* ,στη οποία αποφασίστηκε η χρήση κοινού νομίσματος και η δημιουργία ενιαίας αγοράς. Το 1993 η Ε.Ο.Κ. μετεξελίχθηκε σε Ευρωπαϊκή Ένωση(Ε.Ε.).
- Το 2001 εντάχθηκε στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση(Ο.Ν.Ε.) και υιοθέτησε το ευρώ, το οποίο από το 2002 αντικατέστησε τη δραχμή.

Η Ε.Ε. έχει σήμερα 28 κράτη-μέλη. Μερικά ζητήματα που καλείται να επιλύσει είναι:

- η ενίσχυση των δημοκρατικών ελευθεριών,
- η καταπολέμηση της ανεργίας και των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων
- η βελτίωση της εκπαίδευσης
- ο σεβασμός στο περιβάλλον.